

Joanna Golińska-Pilarek, Renata Mazurkiewicz, Anna Strzebońska, Joanna Wolszczak-Derlacz

MINIATURA, mały format, duże możliwości

Zrównoważona dystrybucja środków w MINIATURZE, zarówno pod względem typów jednostek naukowych, jak i województw, pokazuje, że MINIATURA jest ważną formą wsparcia finansowego w ofercie grantowej NCN, która dobrze odpowiada na zapotrzebowanie mniejszych ośrodków na tzw. małe granty.

MINIATURA to program Narodowego Centrum Nauki przeznaczony do realizacji pojedynczego działania naukowego z zakresu badań podstawowych. Pierwszy konkurs MINIATURY został ogłoszony 15 grudnia 2016 roku, a do końca 2022 roku program miał już 6 edycji. We wszystkich konkursach MINIATURY złożono 13 995 wniosków, z których 3859 uzyskało finansowanie.

Dane dotyczące rozstrzygniętych dotychczas edycji MINIATURY pokazują, że program ten cieszy się dużym zainteresowaniem badaczy i stanowi dobrą odpowiedź na zapotrzebowanie środowiska naukowego na tzw. małe granty.

Czym jest MINIATURA?

To nie jest program finansowania projektów badawczych, ale finansowego wsparcia pojedynczego działania naukowego z zakresu badań podstawowych, które realizować można w formie badania wstępnego lub pilotażowego, kwerendy, stażu badawczego, wyjazdu naukowego albo konsultacyjnego. Realizacja działania naukowego służyć ma przygotowaniu przyszłego projektu badawczego, planowanego do złożenia w pozostałych programach NCN czy w innych krajowych lub międzynarodowych programach na projekty badawcze. Budżet na realizację pojedynczego działania naukowego trwającego nie dłużej niż 12 miesięcy wynosi od 5 do 50 tys. zł.

Ze względu na cel MINIATURY Rada NCN ustaliła specyficzne warunki przeprowadzania tego programu. Wniosek w programie MINIATURA może złożyć osoba, która: jest zatrudniona w jednostce naukowej w Polsce (uczelnia lub instytucja) na umowę o pracę; uzyskała stopień doktora w okresie do 12 lat przed rokiem wystąpienia z wnioskiem (okres ten może być przedłużony o tzw. przerwy w karierze); nie kierowała i nie kieruje projektem badawczym finansowanym ze środków

NCN; nie jest laureatem programów ETIUDA, FUGA, UWERTURA; nie jest kierownikiem projektu we wniosku złożonym lub zakwalifikowanym do finansowania w innym programie NCN; posiada co najmniej jedną publikację naukową lub co najmniej jedno dokonanie artystyczne lub artystyczno-naukowe. Adresatami MINIATURY są więc osoby po doktoracie, które rozpoczynają samodzielne prowadzenie badań i nie kierowały grantami NCN. Ma ona umożliwić młodym naukowcom rozpoczęcie funkcjonowania w systemie grantowym NCN i zdobycie doświadczenia niezbędnego do dalszej aktywności grantowej. Laureatem tego programu można być tylko raz.

Struktura wniosku i zakres wymaganych danych, jak i proces oceny aplikacji, są w tym programie prostsze niż w programach NCN na projekty badawcze. Ważnymi elementami wniosku w MINIATURZE są: (1) syntetyczny opis działania naukowego planowanego do realizacji (jedna strona A4); (2) opis związku planowanego działania naukowego z przyszłym projektem badawczym wraz z uzasadnieniem konieczności realizacji działania w kontekście potencjalnego wpływu na poziom naukowy przyszłego projektu badawczego (strona A4); (3) osiągnięcia naukowe wnioskodawcy (do 6 tys. znaków); (4) wybrana publikacja albo dokonanie artystyczne lub artystyczno-naukowe; (5) zestawienie kosztów wraz z uzasadnieniem.

Nabór wniosków w programie MINIATURA prowadzony jest w trybie ciągłym przez kilka miesięcy w roku, to znaczy wniosek można złożyć w dowolnym momencie od dnia ogłoszenia konkursu do jego zamknięcia. Aplikacje podlegają ocenie w interwałach miesięcznych. Z tego powodu środki finansowe przeznaczone na dany konkurs, których wysokość ustala Rada NCN, dzielone są proporcjonalnie do liczby miesięcy trwania naboru aplikacji.

Wnioski podlegają ocenie formalnej przez koordynatorów dyscyplin i jednoetapowej ocenie merytorycznej przez członków zespołu ekspertów. Punktowa ocena wniosku uwzględnia: wartość naukową planowanego działania i zasadność jego realizacji w kontekście przyszłego projektu badawczego (80% punktacji) oraz osiągnięcia naukowe wnioskodawcy (20% punktacji). Ocenie podlega również zasadność planowanych kosztów w stosunku do przedmiotu i zakresu działania. Ocena merytoryczna wniosku polega na sporządzeniu indywidualnych opinii i przypisaniu punktacji przez trzech ekspertów. Do finansowania rekomendowany jest wniosek, który uzyskał w końcowej ocenie co najmniej 70% punktów, pod warunkiem że spełnia kryteria formalne i mieści się w puli dostępnych środków na dany miesiąc. Decyzja dotycząca przyznania finansowania następuje w ciągu 5 miesięcy od dnia złożenia wniosku.

Cele MINIATURY

Głównym celem programu jest finansowe wsparcie osób, które nie mają doświadczenia grantowego i planują złożyć wniosek o finansowanie projektu badawczego w programach NCN lub innych programach grantowych. Pośrednim celem MINIATURY jest aktywizacja i upowszechnianie kultury grantowej w tych ośrodkach naukowych, które pomimo potencjału do realizacji interesujących projektów badawczych nie mają ugruntowanej tradycji w ubieganiu się o zewnętrzne źródła finansowania. W swych podstawowych założeniach MINIATURA ma więc wyrównywać szanse w pozyskiwaniu zewnętrznych funduszy na badania trzech grup badaczy: o nietypowym przebiegu kariery naukowej, pracujących w mniejszych ośrodkach naukowych lub w regionach o mniejszym nasyceniu jednostkami badawczymi.

W ostatnich 2 latach w ramach prac Komisji Rady NCN ds. oceny efektów działalności NCN oraz Zespołu NCN ds. analiz i ewaluacji przeprowadzono szczegółową analizę MINIATURY na podstawie dostępnych danych statystycznych. Jej celem była próba odpowiedzi na następujące pytania: Czy MINIATURA aktywizuje badaczy do dalszej działalności grantowej i sprzyja skuteczności w pozyskiwaniu finansowania na kolejne projekty badawcze? Które jednostki naukowe i województwa są najbardziej aktywne w aplikowaniu i pozyskiwaniu funduszy w tym programie? W artykule tym omówimy najważniejsze wnioski z przeprowadzonej analizy.

Grantowa aktywność laureatów

MINIATURA ma aktywizować badaczy do dalszej działalności grantowej. Nasza analiza zakłada, że jej miernikiem jest procent laureatów, którzy już po uzyskaniu finansowania na pojedyncze działanie naukowe aplikowali w innych programach NCN. Dodatkowo analiza tego aspektu oceny MINIATURY uwzględnia wyłącznie dane z dwóch pierwszych konkursów. Tylko w nich bowiem realizacja wszystkich działań została już zakończona. Ponadto nie były one zakłócone pandemią COVID-19, co w przypadku kolejnych konkursów MINIATURY skutkowało często przedłużeniem realizacji działania naukowego. Co więcej, od zakończenia MINIATURY 1 i MINIATURY 2 upłynęło wystarczająco dużo czasu, by ich laureaci mieli szansę złożyć wniosek o finansowanie projektu badawczego w kilku programach NCN. Ograniczenie analizy do dwóch pierwszych konkursów MINIATURY uzasadnione jest reprezentatywnością danych statystycznych, które pozwalają spojrzeć na aktywność laureatów w późniejszych programach NCN z odpowiednio długiej perspektywy czasu.

Z dostępnych dotychczas danych wynika, że w późniejszych programach NCN aplikowało ok. 47% laureatów dwóch pierwszych konkursów MINIATURY, odpowiednio 48% laureatów

MINIATURY 1 i 45% laureatów MINIATURY 2. Dużo to czy mało? Jednoznaczna ocena tego wyniku nie jest łatwa i zależy może od przyjętych oczekiwań oraz uwzględnienia złożoności funkcjonowania badaczy w otoczeniu akademickim.

Z perspektywy NCN pożądanym rezultatem byłby oczywiście wynik bliski 100%. Należy jednak zauważyć, iż zasady programu MINIATURA nie nakładają obowiązku złożenia wniosku w innych programach NCN po zakończeniu realizacji działania naukowego. MINIATURA ma bowiem zachęcać do dalszej aktywności grantowej (niekoniecznie w NCN), a nie ją wymuszać. Ponadto ze względu na brak danych uzyskany wynik, ograniczony do aktywności grantowej laureatów MINIATURY w programach NCN, nie uwzględnia aktywności w krajowych i międzynarodowych programach grantowych organizowanych poza NCN, a takie przypadki mają miejsce. Najbardziej spektakularnym przykładem jest tu prof. Valentina Lepri, laureatka MINIATURY, która po zakończeniu działania finansowanego przez NCN uzyskała grant ERC Consolidator. Prof. Lepri podkreślała w wywiadach, że to właśnie otrzymanie finansowania w programie MINIATURA na pilotażowe badania pozwalające zweryfikować wstępny pomysł na projekt badawczy było kluczowe w przygotowaniu wniosku ERC, który następnie uzyskał finansowanie. Właściwa ocena skuteczności MINIATURY w aktywizacji grantowej wymaga więc dodatkowej analizy, uwzględniającej dane o aktywności w programach spoza NCN.

Tabela 1. Aktywność laureatów programu MINIATURA 1 i MINIATURA 2 w składaniu wniosków o finansowanie projektu badawczego w krajowych programach NCN rozstrzygniętych po zakończeniu naboru w dwóch pierwszych edycjach programu MINIATURA.

	MINIATURA 1	MINIATURA 2	MINIATURA 1 i MINIATURA 2
Liczba laureatów	829	723	1552
Liczba laureatów aplikujących w późniejszych programach krajowych NCN	400	323	723
Udział laureatów aplikujących w pozostałych programach krajowych NCN	48%	45%	47%

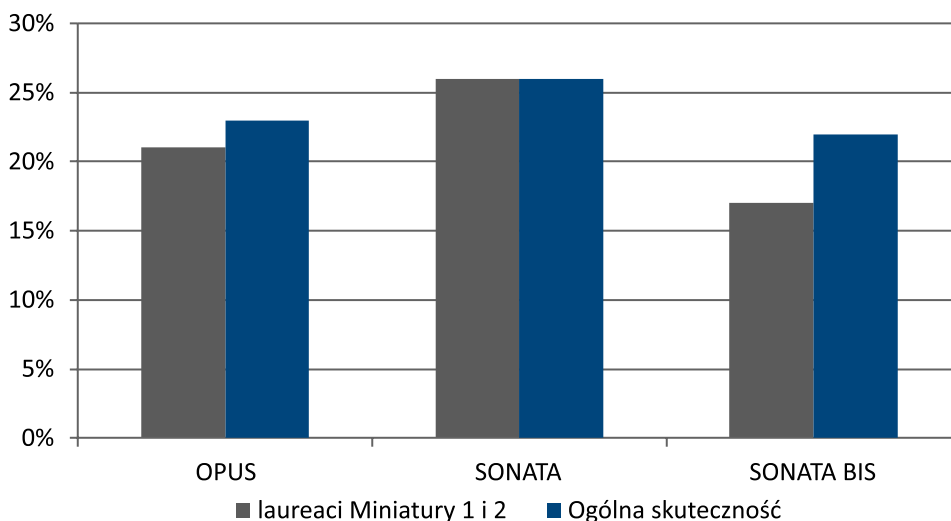
Skuteczność laureatów MINIATURY

Kolejnym miernikiem w naszej analizie była skuteczność aplikacyjna laureatów w późniejszych programach NCN. Czy realizacja pojedynczego działania naukowego finansowanego w MINIATURZE zwiększa szanse na uzyskanie grantu badawczego w NCN? Inaczej mówiąc, czy laureaci MINIATURY są bardziej czy mniej skuteczni w pozyskiwaniu funduszy w NCN w porównaniu do ogólnej populacji aplikujących? I jak to wygląda w poszczególnych typach programów NCN, a jak w podziale na grupy dyscyplin?

Wykres 1. przedstawia liczbowe współczynniki sukcesu (liczba wniosków zakwalifikowanych do finansowania do liczby wniosków złożonych) laureatów dwóch pierwszych konkursów MINIATURY (szary słupek) oraz wszystkich aplikujących (niebieski słupek) w wybranych programach NCN rozstrzygniętych po zakończeniu naboru w dwóch pierwszych edycjach MINIATURY.

W programach OPUS i SONATA skuteczność laureatów programu MINIATURA jest podobna do ogólnej skuteczności. Wyraźną różnicę widać jednak w programie SONATA BIS, w którym jest ona znacznie niższa (17% do 22%).

Nieco bardziej zróżnicowane wyniki skuteczności dostajemy w podziale na trzy grupy dyscyplin: nauki humanistyczne, społeczne i o sztuce (HS), nauki o życiu (NZ) oraz nauki ścisłe i techniczne (ST).

Wykres 1. Skuteczność laureatów programu MINIATURA 1 i MINIATURA 2 a ogólna skuteczność w pozyskiwaniu grantów w wybranych krajowych programach NCN rozstrzygniętych po zakończeniu naboru w dwóch pierwszych edycjach programu MINIATURA.

W programie SONATA skuteczność laureatów dwóch pierwszych MINIATUR i ogólna skuteczność są w poszczególnych grupach dyscyplin na podobnym poziomie. Różnice widać w programach OPUS i SONATA BIS.

W grupie HS skuteczność laureatów MINIATURY, wynosząca 22% w SONACIE BIS i 31% w OPUS, jest wyższa lub znacząco wyższa niż ogólna skuteczność w tej grupie, odpowiednio 19% w SONACIE BIS i 20% w OPUS. To właśnie laureaci reprezentujący grupę HS mają najwyższy współczynnik sukcesu w programie OPUS – wynosi on aż 31%.

Natomiast w grupach NZ i ST rozkład jest odwrotny. Laureaci MINIATURY mają niższe współczynniki sukcesu (20% w NZ i 13% w ST w programie OPUS oraz 13% w NZ i 15% w ST w programie SONATA BIS) niż ogólna populacja aplikujących w tych grupach nauk (odpowiednio 24% w NZ i 25% w ST w OPUS oraz 20% w NZ i 24% w ST w SONACIE BIS).

Uzyskane wyniki wyraźnie pokazują, że MINIATURA działa promująco w grupie HS, co z kolei sugeruje, że jest to niezwykle ważny program w ofercie grantowej NCN dla tej grupy dyscyplin. Ta szczególna pozycja grupy HS wynikać może z niższej niż w pozostałych grupach dyscyplin średniej kosztowności planowanych działań naukowych.

Tabela 2. Skuteczność laureatów programu MINIATURA 1 i MINIATURA 2 a ogólna skuteczność w pozyskiwaniu grantów w wybranych krajowych programach NCN rozstrzygniętych po zakończeniu naboru w dwóch pierwszych edycjach programu MINIATURA, w podziale na trzy grupy dyscyplin.

program	Grupa nauk	Laureaci MINIATURY 1 i 2	Ogólna skuteczność
OPUS	HS	31%	20%
	NZ	20%	24%
	ST	13%	25%
SONATA	HS	25%	23%
	NZ	25%	25%
	ST	26%	27%
SONATA BIS	HS	22%	19%
	NZ	13%	20%
	ST	15%	24%

Miniatura w podziale na typy jednostek

Jednym z celów MINIATURY jest finansowe wsparcie badań prowadzonych w ośrodkach naukowych, w których kultura grantowa jest w niewielkim stopniu upowszechniona. W założeniach program ma wyrównywać szanse w pozyskiwaniu funduszy na badania wstępne, służące przygotowaniu wniosku na finansowanie projektu badawczego, realizowane w tych ośrodkach, których rola w polskim systemie nauki nie jest silnie skoncentrowana wyłącznie na badaniach.

Na potrzeby analizy tego aspektu funkcjonowania MINIATURY w ofercie grantowej NCN przyjęto następujący podział jednostek naukowych w Polsce: (1) uczelnie badawcze – dziesięć uczelni, które uzyskały status „uczelnia badawcza” w ramach programu „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza” (IDUB) na lata 2020-2026; (2) uczelnie aspirujące – dziesięć uczelni zakwalifikowanych do programu IDUB, które nie uzyskały statusu „uczelnia badawcza”; (3) pozostałe uczelnie, które nie należą do powyższych grup; (4) instytuty badawcze – państwowe jednostki organizacyjne, wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, które prowadzą badania naukowe i prace rozwojowe ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce; (5) jednostki naukowe PAN – sieć jednostek naukowych oraz instytucji wspomagających ich funkcjonowanie, prowadzonych i nadzorowanych przez Polską Akademię Nauk, w tym instytuty międzynarodowe; (6) jednostki inne niż wymienione powyżej, takie jak stowarzyszenia, fundacje, firmy prywatne, szpitale, muzea, biblioteki itp.

Z perspektywy tego podziału na typy jednostek MINIATURA jest w swoich założeniach adresowana w większym stopniu do pozostałych uczelni niż uczelni badawczych czy jednostek naukowych PAN, w których zazwyczaj kultura grantowa, jak i działalność badawcza są rozwinięte i ugruntowane. Co pokazują dane statystyczne? Czy w pozostałych uczelniach MINIATURA cieszy się większym zainteresowaniem niż inne programy NCN? I jak kształtuje się skuteczność w pozyskiwaniu funduszy w tym programie w poszczególnych typach jednostek?

Analiza pod względem typów jednostek naukowych uwzględnia pięć konkursów MINIATURY rozstrzygniętych w latach 2017-2021. Największą aktywność w programie MINIATURA wykazują pozostałe uczelnie – udział procentowy wynosi tu aż 53%, podczas gdy w innych programach NCN udział ten wynosi prawie dwa razy mniej – 27%. Najmniej

Tabela 3. Wnioski złożone i zakwalifikowane do finansowania wraz ze współczynnikami sukcesu w programie MINIATURA oraz w pozostałych krajowych programach NCN rozstrzygniętych w latach 2017-2021, w podziale na typy jednostek naukowych.

typ jednostki naukowej	MINIATURA 2017-2021					pozostałe programy krajowe 2017-2021					różnica pomiędzy MINIATURA zakwalifikowane a pozostałe programy krajowe zakwalifikowane
	złożone		zakwalifikowane		wsp. sukcesu	złożone		zakwalifikowane		wsp. sukcesu	
uczelnie badawcze	2532	21%	915	27%	36%	16 065	38%	4034	45%	25%	-18 p.p
uczelnie aspirujące	1993	16%	630	19%	32%	6415	15%	1197	13%	19%	5 p.p
pozostałe uczelnie	6398	53%	1308	39%	20%	11 675	27%	1546	17%	13%	22 p.p
instytuty badawcze	408	3%	121	4%	30%	1744	4%	293	3%	17%	0 p.p
jednostki naukowe PAN	814	7%	373	11%	46%	6414	15%	1758	20%	27%	-9 p.p
inne	35	0%	10	0%	29%	498	1%	79	1%	16%	-1 p.p
suma	12 180	100%	3357	100%	28%	42 811	100%	8907	100%	21%	

wniosków składają instytuty badawcze (3%) oraz inne jednostki (mniej niż 1%), przy czym udział tych jednostek w pozostałych programach NCN kształtuje się na podobnym poziomie. Natomiast procentowy udział wniosków składanych w programie MINIATURA przez uczelnie badawcze i jednostki naukowe PAN, który wynosi odpowiednio 21% i 7%, jest istotnie niższy niż procentowy udział wniosków składanych przez te jednostki w pozostałych programach NCN (odpowiednio 38% i 15%). Wyniki te jasno wskazują, że MINIATURA jest bardziej atrakcyjna dla pozostałych uczelni niż dla uczelni badawczych i jednostek PAN.

Do jakich typów jednostek najczęściej trafiają środki z MINIATURY? Otóż, największy procentowy udział wniosków zakwalifikowanych do finansowania w MINIATURZE przypada na pozostałe uczelnie (39%), na drugim miejscu są uczelnie badawcze (27%), na trzecim zaś uczelnie aspirujące (19%). W pozostałych krajowych programach NCN zdecydowanym liderem w pozyskiwaniu środków finansowych w analizowanym okresie są uczelnie badawcze (45%), a następnie w kolejności jednostki naukowe PAN (20%) oraz pozostałe uczelnie (17%).

Warto zwrócić uwagę na wynik uczelni aspirujących. Zarówno w programie MINIATURA, jak i w innych programach NCN udział procentowy wniosków zakwalifikowanych do finansowania złożonych przez uczelnie aspirujące jest niższy niż udział wniosków zakwalifikowanych do finansowania, które zostały złożone przez pozostałe uczelnie wyższe. Dostępne dane nie dają podstaw do jednoznacznej diagnozy przyczyn tego stanu rzeczy. Prawdopodobnie wynika to z faktu, iż grupa uczelni aspirujących jest kadrowo istotnie mniejsza niż grupa pozostałych uczelni.

Różnica udziału procentowego wniosków zakwalifikowanych do finansowania w programie MINIATURA oraz udziału procentowego wniosków zakwalifikowanych w pozostałych krajowych programach NCN rozstrzygniętych w latach 2017-

2021 wskazuje wyraźnie na wyższy udział procentowy dystrybucji środków w MINIATURZE na rzecz pozostałych uczelni (+22 p.p.), w odróżnieniu od uczelni badawczych, których udział w przyjętym podziale jest najniższy (-18 p.p.).

Najwyższy współczynnik sukcesu w latach 2017-2021 osiągnęły jednostki naukowe PAN, zarówno w programie MINIATURA (46%), jak i w pozostałych programach krajowych (27%). Uczelnie badawcze osiągnęły współczynnik sukcesu na poziomie 36% w MINIATURZE oraz 25% w pozostałych programach krajowych, natomiast uczelnie aspirujące odpowiednio 32% i 19%.

To dowodzi, że uczelnie o typowo badawczym charakterze są aktywne w każdym typie programów pod względem liczby składanych wniosków oraz odnoszą sukcesy w pozyskiwaniu finansowania. Również jednostki naukowe PAN są skuteczne we wszystkich typach programów, o czym świadczą wysokie współczynniki sukcesu. Pozostałe uczelnie są natomiast liderem w liczbie złożonych i zakwalifikowanych wniosków w programie MINIATURA oraz wyraźnie w nim dominują w porównaniu z pozostałymi krajowymi programami NCN.

Z analizy pięciu konkursów programu MINIATURA w podziale na grupy dyscyplin widać wyraźnie wyższy współczynnik sukcesu w przypadku nauk o życiu (NZ) oraz nauk ścisłych i technicznych (ST), w porównaniu z pozostałymi programami krajowymi. Najwyższa wartość odnotowana w grupie ST wynosi 33%, w grupie NZ 31%, podczas gdy w HS 20%. W pozostałych programach krajowych współczynnik sukcesu w trzech rozpatrywanych grupach waha się w granicach 19-21%. Najwyższą aktywnością mierzoną udziałem procentowym wniosków złożonych (37%) oraz wniosków zakwalifikowanych do finansowania (42%) charakteryzuje się grupa NZ. W grupie HS udział procentowy wynosi odpowiednio 36% i 26%, natomiast w grupie ST 26% i 32%.

Tabela 4. Wnioski złożone i zakwalifikowane do finansowania wraz ze współczynnikami sukcesu w programie MINIATURA oraz w pozostałych krajowych programach NCN rozstrzygniętych w latach 2017-2021, w podziale na grupy dyscyplin.

grupy dyscyplin	MINIATURA 2017-2021					pozostałe programy krajowe 2017-2021				
	złożone		zakwalifikowane		współczynnik sukcesu	złożone		zakwalifikowane		współczynnik sukcesu
HS	4441	36%	868	26%	20%	12 997	30%	2420	27%	19%
NZ	4538	37%	1424	42%	31%	13 759	32%	2896	33%	21%
ST	3201	26%	1065	32%	33%	16 055	38%	3591	40%	22%
suma	12 180	100%	3357	100%	28%	42 811	100%	8907	100%	21%

Tabela 5. Wnioski złożone i zakwalifikowane do finansowania wraz ze współczynnikami sukcesu w programie MINIATURA oraz w pozostałych krajowych programach NCN rozstrzygniętych w latach 2017-2021, w podziale na województwa

województwo	MINIATURA 2017-2021					pozostałe programy krajowe 2017-2021					różnica pomiędzy MINIATURA zakwalifikowane a pozostałe programy krajowe zakwalifikowane
	złożone		zakwalifikowane		współczynnik sukcesu	złożone		zakwalifikowane		współczynnik sukcesu	
dolnośląskie	795	7%	247	7%	31%	3654	9%	834	9%	23%	-2 p.p.
kujawsko-pomorskie	497	4%	117	3%	24%	1509	4%	283	3%	19%	0 p.p.
lubelskie	971	8%	248	7%	26%	1781	4%	215	2%	12%	5 p.p.
lubuskie	89	1%	15	0%	17%	167	0%	27	0%	16%	0 p.p.
łódzkie	762	6%	240	7%	31%	2232	5%	403	5%	18%	3 p.p.
małopolskie	1538	13%	531	16%	35%	7238	17%	1698	19%	23%	-3 p.p.
mazowieckie	2200	18%	685	20%	31%	12 053	28%	3075	35%	26%	-14 p.p.
opolskie	232	2%	45	1%	19%	288	1%	21	0%	7%	1 p.p.
podkarpackie	291	2%	60	2%	21%	438	1%	42	0%	10%	1 p.p.
podlaskie	556	5%	128	4%	23%	811	2%	128	1%	16%	2 p.p.
pomorskie	739	6%	231	7%	31%	2696	6%	506	6%	19%	1 p.p.
śląskie	1069	9%	212	6%	20%	3113	7%	403	5%	13%	2 p.p.
świętokrzyskie	229	2%	41	1%	18%	333	1%	18	0%	5%	1 p.p.
warmińsko-mazurskie	536	4%	101	3%	19%	979	2%	143	2%	15%	1 p.p.
wielkopolskie	1176	10%	369	11%	31%	4704	11%	1031	12%	22%	-1 p.p.
zachodniopomorskie	497	4%	86	3%	17%	809	2%	80	1%	10%	2 p.p.
suma	12 180	100%	3357	100%	28%	42 811	100%	8907	100%	21%	

Miniatura w podziale na województwa

Atrakcyjność MINIATURY, jak i dystrybucję środków w tym programie poddano również analizie z perspektywy województw z uwzględnieniem danych z pięciu konkursów rozstrzygniętych w latach 2017-2021. Najwięcej złożonych wniosków pochodzi z województwa mazowieckiego, co nie powinno dziwić, gdy weźmie się pod uwagę fakt, że to właśnie w tym województwie jest największa koncentracja podmiotów i pracowników systemu szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce (według danych w systemie RADON – 34,53% wszystkich podmiotów). Na kolejnych miejscach pod względem procentowego udziału wniosków złożonych w programie MINIATURA plasują się województwa: małopolskie (13%), wielkopolskie (10%), śląskie (9%) i lubelskie (8%). Warto jednak zauważyć, że w przypadku województw mazowieckiego, małopolskiego i wielkopolskiego, czyli tych, w których jest duża koncentracja największych uczelni i jednostek naukowych PAN, procentowy udział złożonych wniosków jest w programie MINIATURA istotnie niższy niż w pozostałych krajowych programach NCN rozstrzygniętych w latach 2017-2021. Z kolei w przypadku województw śląskiego i lubelskiego sytuacja jest odwrotna: odnotowują one większy procentowy udział złożonych wniosków w MINIATURZE niż w innych programach NCN.

Globalna analiza różnic udziału procentowego wniosków złożonych w programie MINIATURA oraz udziału procentowego wniosków złożonych w pozostałych programach krajowych w latach 2017-2021 wskazuje wyraźnie na proporcjonalnie wyższą aktywność w aplikowaniu o MINIATURĘ naukowców z województw, w których jest mniejsza koncentracja podmiotów i pracowników systemu nauki. Nieujemną różnicę mają bowiem województwa: kujawsko-pomorskie, lubelskie, lubuskie, łódzkie, opolskie, podkarpackie, podlaskie, pomorskie, śląskie, warmińsko-mazurskie, zachodniopomorskie. Ujemna różnica przypada na cztery województwa, które charakteryzują się największą koncentracją podmiotów i pracowników nauki:

mazowieckie, małopolskie, wielkopolskie, dolnośląskie. Aktywność tych województw w aplikowaniu o MINIATURĘ jest procentowo istotnie niższa niż w pozostałych programach NCN. Wyniki te pokazują, że w porównaniu do innych programów krajowych MINIATURA cieszy się bardziej zrównoważonym geograficznie zainteresowaniem.

A jak kształtuje się skuteczność w aplikowaniu o MINIATURĘ w podziale na województwa? Średnia wartość współczynnika sukcesu w programie MINIATURA wynosi 28%. W podziale na województwa waha się on od wartości nieco poniżej 20% (lubuskie, opolskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie i zachodniopomorskie) do niewiele powyżej 30% (dolnośląskie, łódzkie, małopolskie, mazowieckie, pomorskie i wielkopolskie). W porównaniu z wartością współczynnika sukcesu w pozostałych programach krajowych (średnia wartość 21%), w których różnice są znacznie większe i waha się w granicach od 5% (świętokrzyskie) do 26% (mazowieckie), można stwierdzić, że również dystrybucja środków ma w programie MINIATURA bardziej zrównoważony geograficznie charakter.

Co więcej, w przypadku województw o najniższych współczynnikach sukcesu w pozostałych krajowych programach NCN – świętokrzyskiego 5%, opolskiego 7%, zachodniopomorskiego 10%, lubelskiego 12% – ich skuteczność w programie MINIATURA jest znacząco wyższa i wynosi odpowiednio 18%, 19%, 17%, 26%.

Różnica udziału procentowego wniosków zakwalifikowanych do finansowania w programie MINIATURA oraz udziału procentowego w pozostałych krajowych programach NCN rozstrzygniętych w latach 2017-2021 wskazuje na wyższy udział procentowy na rzecz MINIATURY w dystrybucji środków finansowych do województw lubelskiego (5 p.p.), łódzkiego (3 p.p.), podlaskiego (2 p.p.), śląskiego (2 p.p.) i zachodniopomorskiego (2 p.p.). Jednocześnie w programie MINIATURA spada aktywność jednostek zlokalizowanych w województwach o wyraźnie wyższej skuteczności w pozostałych krajowych pro-

gramach NCN rozstrzygniętych w analizowanym okresie. Zjawisko to widać najlepiej w zestawieniu współczynników sukcesu w programie MINIATURA oraz w pozostałych programach następujących województw: mazowieckiego (-14 p.p.), małopolskiego (-3 p.p.), dolnośląskiego (-2 p.p.) i wielkopolskiego (-1 p.p.).

Podsumowanie

Przedstawione wyniki wskazują, że program MINIATURA spełnia założony cel upowszechniania kultury grantowej w ośrodkach, które nie mają typowo badawczego charakteru lub znajdują się w województwach o mniejszej koncentracji podmiotów i pracowników nauki w Polsce. Aktywność w programie MINIATURA jest dużo bardziej zrównoważona geograficznie niż w innych krajowych programach NCN. Adresat programu MINIATURA został więc właściwie odczytany przez polskie środowisko naukowe. Z kolei zrównoważona dystrybucja środków w MINIATURZE, zarówno pod względem typów jednostek naukowych, jak i województw, pokazuje, że MINIATURA jest ważną formą wsparcia finansowego w ofercie grantowej NCN, która dobrze odpowiada na zapotrzebowanie mniejszych ośrodków na tzw. małe granty.

Czy MINIATURA zachęca do dalszej działalności grantowej? Czy sprzyja pozyskiwaniu kolejnych funduszy na badania? Przedstawione przez nas wyniki nie dają podstaw do jednoznacznych konkluzji. Analizie poddane zostały tylko dwa pierwsze konkursy programu MINIATURA, ale uzyskane wyniki można uznać za obiecujące: blisko połowa laureatów

aplikowała o kolejny grant. Ustalenie przyczyn braku aktywności grantowej w NCN pozostałych laureatów wymaga z pewnością dalszych, bardziej pogłębionych analiz na większej próbie statystycznej oraz z uwzględnieniem zróżnicowania grupy laureatów MINIATURY (np. pod względem etapu kariery) i złożoności otoczenia akademickiego w Polsce, czy nawet bardziej jakościowego podejścia, np. badań sondażowych i monitorowania losów wszystkich laureatów programu MINIATURA, w tym ich aktywności grantowej nie tylko w programach Narodowego Centrum Nauki.

Niewątpliwie tego typu analizy powinny być systematycznie przeprowadzane. Wnioski stanowiąc bowiem mogą niezbędną podstawę do wprowadzania zmian w formule i warunkach przeprowadzania programu MINIATURA. Jednak efekty dotychczasowych konkursów, które widać na podstawie przeprowadzonej przez nas analizy, pokazują, że w najbliższej przyszłości program ten warto kontynuować.

*Dr hab. Joanna Golińska-Pilarek,
prof. UW, Uniwersytet Warszawski, Wydział Filozofii
Renata Mazurkiewicz i dr Anna Strzebońska,
Narodowe Centrum Nauki*

*Dr hab. Joanna Wolszczak-Derlacz,
prof. PG, Politechnika Gdańska, Wydział Zarządzania i Ekonomii*

*Tabele i wykres: Opracowanie Auterek na podstawie danych
Narodowego Centrum Nauki*

Prenumerata „Forum Akademickiego” w 2023 r.

Szanowni Państwo, Drodzy Czytelnicy i Sympatycy „Forum Akademickiego”,
Serdecznie zapraszamy do prenumeraty „Forum Akademickiego” w 2023 roku.
Roczna prenumerata dla instytucji kosztuje 230 zł;
prenumerata numerów 1-6: 120 zł, a 7-12: 110 zł.
Prenumeratorom indywidualnym oferujemy specjalną bonifikatę,
w związku z czym koszt prenumeraty wynosi 166 za cały rok
i 86 zł za pół roku.

Redakcja

